

At være kvindelig jæger på maskulin jagt

Om kønnet praksis i en af menneskets ældste discipliner

Af Clara Mølgaard Lindberg & Sara Niamh Reehof Roche

Gennem menneskets historie har jagten og særligt fortællingen om den jagende mand været dominerende, mens kvinder ofte er blevet tilsidesat som samlere af bær, passere af børn. Forskere har udfordret denne antagelse, men forestillingen om den maskuline jagt dominerer stadig. I Danmark er en ud af ti jægere i dag kvinder. Baseret på en etnografisk undersøgelse af kvindelige jægere udfordrer vi antagelsen om jagtens og jægerens køn.

Jagten går i gang

Vi kører ad en lang markvej ind mod gården. Himlen er tung og grå, og regnen fra tidligere på dagen har efterladt spor i gruset op til huset, hvor vi skal interviewe Nadja og se hendes våben, udstyr og jagttrofæer. Det er starten af oktober – en måned, der med sine mørke, kolde og somme tider stormfulde dage for mange symboliserer en overgang til det triste efterår. Denne opfattelse af efteråret og særligt oktober måned er der dog et udsnit af den danske befolkning, der ikke deler: jægere.

For jægere er oktober en af årets vigtigste måneder. Når datoen rammer 1. oktober, åbnes jagtsæsonen for de fleste jagtbare dyrearter, og danske jægere finder våben og kikkerter frem for at tage afsted på jagt. Skoven fyldes af folk i camouflage, og lyden af hunde og jagthorn blander sig med naturens ellers så rolige stilhed. Jagt kræver tålmodighed, præcision og en særlig forståelse for naturen og dyrenes adfærd. Det er en disciplin, der kræver, at man lærer at læse landskabet og dyrene, vurdere vinden og forudse dyrets næste bevægelse. Sådan forklarer vores kvindelige informanter stemningen og de kvaliteter, der udgør jagt, og som de dyrker og drages af, når de går på

Henriette poserer foran to mårhunde, hun har skudt.
(Privatfoto: Henriette).

jagt. De er enige om, at det at opholde sig i naturen er den største drivkraft for og årsag til at jage – uanset om man skyder et dyr eller ej:

“Jeg er glad for naturen. Jeg kan godt lide at være i naturen, og det er fedt, at det har et formål også nogle gange. Når man går en tur, så kan man have sin riffel med, og man behøver ikke skyde noget, bare fordi der kommer noget forbi, men så har man den med sig, og man synes det er hyggeligt. Og hvis situationen er rigtig, så kan man skyde.”

Sådan fortæller Henriette om sit forhold til jagt og naturen. Ofte får de slet ikke skudt et dyr, men det gør ikke oplevelsen dårligere eller mindre succesfuld, nævner de kvindelige jægere. Det er nemlig naturen i sin helhed, der tiltrækker. Kristina fortæller om jagtture, hvor hun ikke får skudt et dyr:

“Så er det det samme, fordi så går jeg hjem og har oplevet noget andet. Der er altid en fugl, der er altid en grævling, der lige løber over, der er altid et egern, der er altid et eller andet, en eller anden naturoplevelse, som bladene, der falder på en bestemt måde, vinden, der lige pludselig rammer én i hovedet. Der sker altid noget, når du sidder derude.”

Kristina forklarer yderligere, at det at gå på jagt kan sammenlignes med at spille en fodboldkamp: Det er fedt at score et mål, men det kan også sagtens være en god kamp, hvis man ikke får scoret – det er nemlig hele oplevelsen, man gør det for, og målet (eller et nedlagt dyr) er mere bare et plus eller en ekstra bonus til oplevelsen.

Selvom helhedsoplevelsen af naturen er den store drivkraft, så er bonus-sen ved at få skudt et dyr alligevel noget, der vækker begejstring hos kvinderne. Hvor naturen giver jagten det rolige, idylliske og nærmest meditative element, så tilføjer det adrenalin og spænding til jagten at skyde et dyr, og det gør jagt til en sport lige så vel som en hobby. Louise forklarer, at det netop er adrenalin, når man gør klar til at affyre et skud, der gør jagt til en fed sport:

“Det ryster i hele kroppen. Hele kroppen, den kører på mig, når der kommer noget, der kan være mulighed for skudhold. Og det er simpelthen adrenalin, der kører. Og det er en fed oplevelse. Fordi det handler jo rigtig meget om selvkontrol, fordi du kan jo ikke skyde, når du ryster på hænderne.”

Dette adrenalinkick, som kvinderne også kalder for bukkefeber, har stor betydning for jagten og for oplevelsen af at skyde et dyr. Bukkefeberen og adrenalin er nemlig ikke kun et tegn på spænding, men repræsenterer for kvinderne netop også den selvkontrol og de etiske overvejelser, der er forbundet med jagten. Adrenalin minder kvinderne om, at de skal tænke sig godt om og overveje, om de vil affyre et skud, og i så fald hvordan de kan sørge for at afgive et præcist skud, så dyret aflives hurtigt og smertefrit, hvilket ifølge Louise er det vigtigste, når man skal skyde et dyr:

“Man har en interesse i at aflive dyret ordentligt. Der er ikke nogen, der har interesse i et skud, hvor dyret lider. Man har interesse i at aflive dyret hurtigt og smertefrit, og vi værner om det, og vi behandler dyrene med respekt, når vi har skudt dem.”

Det store fokus på ordentlig aflivning og etik i jagten er et centralt element, der både er bred enighed, men også intern stridighed om i jagten. Selvom jægere undervises i etik, når de tager jagttegn, så oplever de kvindelige jægere også, at den udlever forskelligt i praksis fra jæger til jæger – og somme tider forskelligt kønnene imellem. “Mænd er jo klart mere vovede end kvinder, hvis de selv skal sige det,” fortæller Nadja og uddyber: “Kvinder, de er meget

mere rolige. Meget mere rolige end mænd, de er.” Alligevel er de kvindelige jægere alle enige om, at der på tværs af køn altid er nogle, der er mere vilige til at tage et vovet skud for bagefter at finde og aflive dyret helt, end de er villige til at tage sig god tid til at få det rette skud ind og risikere at miste dyret: “Du kan godt mærke, at nogle ser det som værende kød, og der skal bare noget på bordet, og der skal bare noget hjem i boksen.” Her forklarer Louise, at vovede skud, der også kaldes anskud, desværre kan ske for de fleste, men at man bør gøre alt, hvad man kan, for at undgå det. Med bukkefeber og adrenalin, som får kroppen til at ryste ved synet af muligheden for at skyde et dyr, bliver etikken og overvejelsen om ens skud vigtig, for at jagten forbliver ordentlig og etisk forsvarlig.

Selvom naturoplevelsen og spændingen er centrale dele af jagten for kvinderne, er det ikke alle jagtformer, der er lige tilgængelige for de kvindelige jægere. For at kunne dyrke bestemte former for jagt kræves mere end et jagt-tegn og en interesse for naturen. Det handler om adgang. Men hvordan sikrer man sig adgang til jagt, når der er regler, love og normer, der dikterer ens muligheder? Hvordan spiller spørgsmål om jordejerskab, sociale netværk og kønnede strukturer ind, når kvinderne vil deltage i forskellige former for jagt? Det spørgsmål stillede vi både os selv og de kvindelige jægere.

Adgang til jagt

I Danmark findes der forskellige jagtformer, som hver især stiller forskellige krav til jægerens udstyr, sociale netværk og ikke mindst deres kendskab til terræn og dyrs vaner. Som antropologistuderende uden forhåndskendskab til jagtverdenen måtte vi sætte os ind i terminologier og våbentyper for at forstå de forskellige jagtformer, vi blev præsenteret for. Og særligt riffeljagt og fællesjagt med hagl blev fremhævet af de kvindelige jægere i interviewene.

Riffeljagt er en jagtform, der kan udøves både i fællesskab og alene, og her forsøger jægeren ofte at skyde større stykker vildt på længere afstand. Her anvendes en riffel, som afgiver ét præcist og kraftfuldt projektil ad gangen. Blandt de mest gængse jagtformer med riffel i Danmark er trykjagt, hvor vildtet “trykkes” frem mod jægerne, *püirschjagt*, hvor jægeren lister sig ind på vildtet, og anstandsagt, hvor jægeren sidder og venter på vildtet. Ved sidstnævnte foregår ventetiden ofte i en *hochsitz*, som er et skydetårn eller skydestige hævet over jorden, der giver jægeren et bedre overblik over terrænet. Den højere placering har også den fordel, at der kan afgives sikre skud, fordi den høje placering giver bedre udsigt, kuglefang og overblik. Kuglefang, forklarer kvinderne, er det jord, der er bag et dyr, som kuglen ender i, hvis man skulle skyde ved siden af eller igennem dyret. At sidde i en *hochsitz* beskriver de som værende roligt og meditativt, for her kan naturens stilhed opleves uforstyrret. For nogle er *hochsitzen* endda et sted, hvor man kan få en halv time på øjet.

Nadja poserer med sit nedlagte bytte foran den *hochsitz*, hun har skudt det fra. (Privatfoto: Nadja).

Hvor naturoplevelsen og den isolerede interaktion med naturen fylder meget, når de kvindelige jægere fortæller om riffeljagt, synes fællesjagter med haglgevær i højere grad at være forbundet med sociale fællesskaber. Fællesjagt med hagl dækker over forskellige jagtformer, hvor jægere, klappere og jagthunde oftest samarbejder for at finde, indfange og skyde dyr. Her anvendes haglgeværer, der affyrer flere projektiler ad gangen. Ved hagljagt er det ikke nødvendigvis selve nedlæggelsen af vildtet, der står i centrum, men ofte

Louise poserer foran en nedlagt dåhjort. (Privatfoto: Louise).

mere det at indgå i et jagtfællesskab. Netop det taler vi med Henriette om. Henriette deltager ofte i fællesjagter med hagl og lægger særligt vægt på de sociale aspekter af jagtformen i interviewet.

“Det er jo utroligt hyggeligt at være på jagt. Og være med i de der jagtselskaber. Og jeg tror også, at der er mange, der gør det for hyggens skyld. Fordi det er sådan et community. Vi har det hyggeligt. Og alle har noget til fælles.”

Om end Henriette og flere af kvinderne beskriver fællesjagterne som hyggelige og inkluderende oplevelser, er det ikke alle kvinder, der har adgang til fællesjagter med hagl. For at deltage skal man enten inviteres med som gæst, være medlem i et konsortium, der lejer jorden, eller man skal eje jorden selv. I Danmark er der langt flere mænd end kvinder, der har ejerskab af privat landbrugsjord og skovarealer, hvor de fleste hagljagter finder sted. Ifølge Danmarks Statistik er omtrent 86% af danske skovejere mænd, og 72% af al dansk landbrugsjord ejes ligeledes af mænd.

Denne skæveling i ejerskab af jord, man kan gå på jagt på, fortæller kvinderne også om, da vi spørger ind til, hvor og hvornår de tager på jagt. Vi stiller blandt andet spørgsmålet om, hvem de typisk bliver inviteret af, hvis de bliver inviteret med på jagt: “Det er jo min kærestes kammerater, jagtkammerater, min fars jagtkammerater og så mine egne jagtveninder og deres kærester,” fortæller Henriette. Kvindernes adgang til fællesjagt afhænger ofte af et mandligt bekendtskab, og mange beskriver, hvordan de typisk er de eneste kvinder på fællesjagterne. Hvis ikke man ejer jord, er det muligt at blive inviteret med til fællesjagter gennem konsortier, der består af en gruppe af mennesker, der lejer noget jord hos en jordejer og forpagter den sammen. Ligesom danske jordarealer primært er ejet af mænd, er også konsortier primært bestående af mænd. De kvindelige jægere giver udtryk for, at det har en negativ betydning for deres adgang til at gå på jagt. Blandt andet fortæller Kristina, at mænd er mere tilbøjelige til at invitere andre mænd ind i jagtkonsortierne: “Hvis der stod en mand og en kvinde til et konsortium, hvor der var overvejende mænd, så ville de vælge manden. Det er jeg ikke et sekund i tvivl om.”

Den begrænsede adgang til jagtarealer og de manglende invitationer til fællesjagter betyder for mange kvindelige jægere, at de i højere grad orienterer sig mod riffeljagt frem for hagljagt. Flere af de interviewede foretrækker riffeljagt, netop fordi jagtformen kan dyrkes individuelt og ikke kræver adgang til et jagtkonsortium eller en invitation til en fællesjagt, som hagljagt oftest gør. Om jagtformer forklarer Henriette:

“Uden jeg har nogle statistikker på det, tror jeg også, at der er flere kvinder, der går på jagt aktivt med deres rifler, i stedet for at gå på jagt med hagl. Fordi riffel kan du gøre, når det lige passer ind i din egen plan.”

Nedlagt råvildt lagt med riffel. (Privatfoto: Nadja).

Som Henriette påpeger, gør riffeljagts format det lettere at tilpasse aktiviteten til den enkeltes kalender, hvorimod fællesjagter kan være mere tidskrævende. Dette betragter kvinderne som en kvalitet, der er fordelagtig for kvinder. Samtidig beskriver de, at riffeljagt stemmer bedre overens med deres omsorgsfulde forhold til naturen, fordi riffeljagts omhyggelige format indebærer en lavere risiko for at ramme et dyr, uden at skuddet er dræbende. Når kvinderne foretrækker riffeljagt, kan det altså både ses som et udtryk for deres forhold til naturen, dyrene og tiden, og som et resultat af at de får færre invitationer og har mindre jord tilgængelig, som de kan jage på.

At kvinder i højere grad orienterer sig mod riffeljagt, kan dermed ikke alene forklares med præferencer, men også med strukturelle barrierer, hvor kvinders adgang til fællesjagter begrænses af maskuline netværk og manglende jordejerskab.

Mellem maskulin praksis og feminin identitet

I bogen *Masculine Domination* fra 2001 af Pierre Bourdieu forklares det, hvordan mænd og kvinder socialt er tildelt forskellige værdier og dyder baseret på forestillinger om køn ud fra biologi. Mænd er som regel større og stærkere, mens kvinder både er mindre og har evnen til at bære og føde børn og derfor ses som tilhørende hjemmet og huslige aktiviteter. Her forklarer Bourdieu, at vi allerede som børn opfanger denne opdeling af arbejde og opgaver, og at vi derfor, fra vi er helt små, indlejres i en kønsopdelt struktur og gennem vores liv er med til at reproducere den. Værdier og dyder, mener Bourdieu, også bliver tilskrevet til kvinder på baggrund af deres kroppe: "They are expected to be 'feminine' that is to say, smiling, friendly, attentive, submissive, demure, restrained, self-effacing." Kvinder forventes ifølge Bourdieu at leve op til disse, og også deres udseende skal repræsentere dyderne; kvinder skal se feminine ud, det vil sige små, smalle, tynde – alt sammen kvaliteter, der repræsenterer kvindelig beherskelse, idet en smal krop viser beherskelse af ens appetit, som Bourdieu skriver. Beherskelse og forsigtighed er også kvaliteter, de kvindelige jægere giver udtryk for, at de besidder – både som årsag og effekt af deres køn, og deraf også ofte i kontrast til deres mandlige kollegaer. Henriette forklarer blandt andet, at hun oftere oplever, at unge mænd skal ud og 'løbe hornene af sig' i jagten og skyde vildt, mens unge kvinder i jagt sjældent har samme behov:

"Men kvinder tror jeg også er mere forsigtige, og det tror jeg også, vi er på jagt. Kvinder er mere forsigtige generelt i vores handlinger og i vores tankemønstre. Vi reflekterer måske noget mere over tingene, før vi bare gør noget."

Ligeledes giver Louise udtryk for, at kvinder på grund af deres moderlige instinkt og kvindelighed nærer større omsorg for naturen og dermed også dyrene, mens mænd har større tendens til at være bombastiske og impulsstyrede:

"Mænd er mere sådan bombastiske, og det skal bare skydes, og det skal ned, og det skal det ene og det andet. Vi [kvinder] har en anden omsorg for dyrene, fordi jeg tænker, det er helt naturligt, at det her moderinstinkt vi har, det ligger også ved dyrene. Som jeg siger, det fornemmeste for mig, det er at give et godt skud, hvor jeg får aflivet hurtigt og smertefrit, hvor for nogle, der handler det mere om antallet. Hvor jeg tænker, at kvinder er mere perfektionistiske. Og det er derfor, jeg siger, at kvinder er faktisk

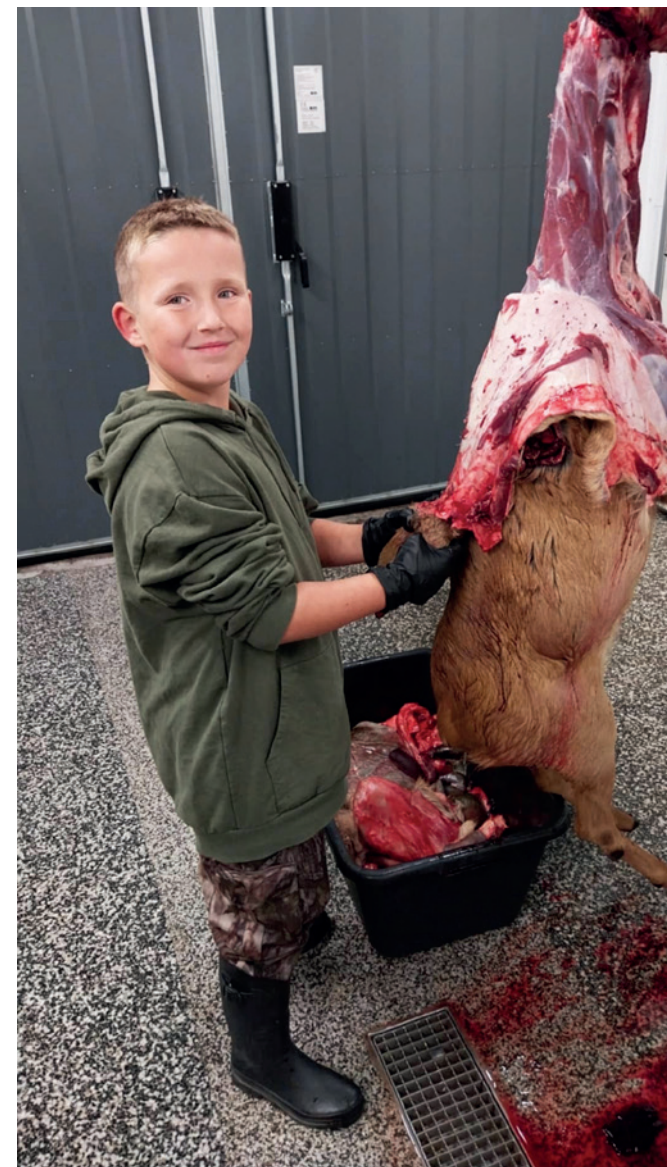
En samling af jagttrofæer fra Nadjas stue. (Foto: forfatterne).

bedre til at skyde end mænd. Hvis man læser i målingerne, så er kvinder bedre til at skyde end mænd, og det er fordi, vi er perfektionister. Man tager sig tiden til det.”

Foruden de omsorgsfulde kvaliteter og værdier, som kvinderne forklarer at have i kraft af deres køn, giver Kristina også udtryk for, at hun selv og mange andre kvinder går op i deres udseende og er forfængelige, når de går på jagt. Kristina har haft sin egen jagttøjsbutik kun til kvinder, fordi hun oplever, at udvalget af tøj til kvinder er begrænset i andre jagtudstyrsforretninger, og det sidder dårligt, hvis man skal bruge herretøj. “Vores kropsfigur er simpelthen bare anderledes,” forklarer Kristina og uddyber, at hun gerne vil have tøj, der sidder pænt og ordentligt, og at hun gerne vil have flere sæt, så hun kan skifte, hvis hun er afsted i flere dage. Da vi spørger ind til, hvorfor hun gerne vil kunne skifte, svarer hun, at det nok skyldes hendes forfængelighed.

“Når jeg kommer på jagt, så vil jeg også se ordentlig ud. Jeg vil gerne se pæn ud. Jeg har ikke noget imod, at man ved, at jeg er en kvinde. Jeg sætter også mit hår op og har makeup på, og skal jeg på jagt – nu har jeg lige taget dem af, men ellers har jeg sådan nogle klistermærkenegle, som jeg sætter på. Fordi det kan nemlig holde, når det er, at jeg er ude og slæber i dyrene og gøre ved. Det kan almindelig neglelak ikke. Men så vil jeg også gerne have det på, så man ikke kan se, at jeg har skidt under neglene.”

Kristina går op i sit udseende og fremtoning og forklarer, at mange af de kvinder, der har handlet i hendes jagttøjsbutik, også går op i det: “Det skal også passe sammen i farverne. Jeg gider ikke komme ud og ligne et juletræ. Og det har jeg også oplevet i butikken jo. Altså det er virkelig det der med, at bukserne skal sidde pænt på røven også.” For Kristina står forfængelighed og æstetik ikke i modsætning til jagt, men er snarere noget hun kan bringe med sig ind i jagten som en måde at bevare sin feminine identitet på i en maskulin praksis.

Louises søn, som hun ofte tager med på jagt, er i færd med at fjerne skindet fra et stykke råvildt. (Privatfoto: Louise).

Femininitetens plads i fællesskabet

Selvom de kvindelige jægere er bevidste om, at jagt traditionelt ikke forbindes med femininitet, og at kønsfordelingen af danske jægere overvejende består af mænd, fortæller de, at de som regel trives i jagtfællesskaber. Da vi spørger, hvorfor de tror, der er flere mænd end kvinder, der går på jagt, forklarer Henriette, at hun tror, det er "... fordi piger har en tæt relation med sin mor, så bliver de hjemme og laver noget med hende, eller tager ud og shopper eller et eller andet." På samme måde forklarer Louise, at jagten ikke traditionelt set forbindes med kvinder:

"Fordi at jagt, det er ikke særlig feminint. Altså, jagt, det er tungt. Jagt, det er våben, det er døde dyr, det er indvolde, det er at flå pels af, og det er bare generelt ikke særligt feminint. Hvorimod at mænd, de synes, at det er fedt. Jeg tænker, at det er meget inddelt i mænd og kvinder-agtigt."

Selvom kvinderne udtrykker bevidsthed om, at jagtens form som regel ikke forbindes med noget feminint eller kvindeligt, så fortæller de også, at de føler sig godt tilpas og oftest trives blandt deres mandlige kollegaer. Nogle af kvinderne fortæller om enkelte eller få tilfælde, hvor de har oplevet modstand fra en eller flere mænd, men de pointerer også, at de har mange gode mandlige jagtvenner, der vil dem det godt og gerne vil samarbejde og hjælpe dem i jagten. Her forklarer Louise, at hun går på jagt på lige vilkår med mændene, og at hun egentlig ikke føler, hun har brug for hjælp, men at hun alligevel gerne samarbejder og tager imod hjælp, hvis det bliver tilbudt. Et eksempel på den hjælp, kvinderne får tilbudt, er, at mændene gerne vil slæbe og brække dyrene for dem, når de har nedlagt et stykke vildt. At brække et dyr betyder at åbne det nedlagte vildt og tage indvoldene ud, og Nadja fortæller, at hun stort set altid gør det selv, mens Henriette slet ikke har lyst til det. Både Louise og Kristina giver udtryk for, at de ofte bliver tilbudt hjælp af mændene, selvom de godt kan selv. Kristina fortæller blandt andet:

"Jamen, hvis jeg skyder et dyr, og så det skal brækkes. Altså sådan, 'ej, nu skal du heller ikke få beskidte fingre'. Altså, de [mænd] passer også lidt på os, de har stadigvæk... når vi er derude, så bliver det også tydeligt, den der mand-kvinde, hvor mændene gerne vil være galante."

Kvinderne udtrykker således både en glæde og taknemmelighed over mændenes hjælp, samtidig med at der også er et forbehold for, at det ikke ændrer på deres egen tilgang til jagten. De ønsker lige adgang og lige vilkår med mænd i jagt, men de tager også gerne imod hjælp, som tildeles dem på baggrund af deres køn. Kvinderne deler selv en forståelse for kønnede opdelinger af aktiviteter, når de lader mændene klare opgaver såsom at brække deres dyr, samtidig med at de kræver deres (feminine) plads i jagten på lige fod med mændene. Neglene og håret skal helst sidde ordentligt, når kvinderne skal ud i skoven og skyde dyr, og dyret skal aflives hurtigt og smertefrit, før

det slæbes med hjem og brækkes op. På denne måde navigerer og forhandler kvinderne løbende de (kønnede) strukturer og opfattelser, der er i jagten, så forestillinger om jagt og jægere udvides.

Forslag til videre læsning

Jordal, Ingerid. *She Hunts*. <https://www.ingeridjordal.no/she-hunts> (fotoserie) u.å.

Bourdieu, Pierre. *Masculine Domination*. Polity. Cambridge, Oxford, Boston, New York 2001.

Om forfatterne

Sara Niamh Reehof Roche & Clara Mølgaard Lindberg er begge Bachelor of Science (BSc) i Antropologi fra Aarhus Universitet. I deres fælles bachelorprojekt skrev de i efteråret 2024 om kvindelige jægere i nutidens Danmark.